



Paraşkev Hacıev'in Aksak Ritimlerde Yazdığı "Melodik Etütleri"nin İncelenmesi

An Analysis of Parashkev Hadjiev's "Melodic Etudes" Written in Asymmetrical Rhythms

Akın Araboğlu 

Trakya Üniversitesi, Devlet
Konservatuarı, Edirne, Türkiye,
akinaraboglu@trakya.edu.tr,
ror.org/00xa0xn82



Geliş Tarihi/Received: 10.10.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 19.12.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
19.12.2025

Öz: 20. yüzyılda Bulgar müzik ekolünün ve kültürünün gelişmesi için yaptığı çalışmalar ile Bulgaristan'ın en önemli bestecilerinden ve pedagoglarından biri olan Paraşkev Hacıev'in müzik teori kitapları pek çok Avrupa ülkesinde olduğu gibi, Türkçe diline çevrilerek ülkemizdeki müzik eğitimi veren okullarda da kullanılmaktadır. Hacıev, opera, konçerto ve sonat gibi yazdığı pek çok sayıda büyük formülü sahne eseri arasında, piyano eğitimi alan küçük yaştaki öğrenciler için "Melodik Etütler" başlığını taşıyan ve 19 etütten oluşan bir albüm bestelemiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin gelişimine bağlı olarak besteci tarafından özenle ve sistematik bir şekilde hazırlanan ve piyano icrası sırasında karşılaşılan oktav, arpej, legato, staccato, süslemeler, polifoni, poliritim, aksak ritimler gibi birçok temel piyano tekniğinin geliştirilmesine yönelik önemli katkılar sağlayan *Melodik Etütler* albümü biçimsel, ritmik, melodik ve pedagojik olarak incelenmiştir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak, Paraşkev Hacıev hakkındaki nota, kitap, dergi, internet kaynakları gibi yerli ve yabancı literatürün incelenmesi ve elde edilen verilerin yorumlanması yoluyla hazırlanmıştır. Yapılan araştırma ile ülkemizde etütlerin tanınma fırsatı bulması ve piyano repertuarı için yeni bir kaynak olması bakımından bu çalışmanın fayda sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paraşkev Hacıev, Etüt, Piyano Tekniği, Aksak Ritim, 20. Yüzyıl

Abstract: In the 20th century, the development of the Bulgarian music school and culture was significantly influenced by Parashkev Hadjiev, one of Bulgaria's most prominent composers and pedagogues. His music theory books, as in many European countries, have been translated into Turkish and are used in schools that offer music education in Türkiye. Among Hadjiev's numerous large-scale stage works, such as operas, concertos, and sonatas, he also composed an album consisting of nineteen studies titled "Melodic Etudes" for young piano students. In this study, the Melodic Etudes album, meticulously and systematically prepared by the composer according to the developmental levels of students, is examined in terms of its formal, rhythmic, melodic, and pedagogical aspects. The work contributes significantly to the development of basic piano techniques such as octave, arpeggio, legato, staccato, ornamentation, polyphony, polyrhythm, and asymmetrical rhythms encountered during piano performance. This study was conducted using qualitative research methods, examining local and international literature—including scores, books, journals, and internet sources—related to Parashkev Hadjiev and interpreting the data obtained. It is believed that this research will be beneficial in terms of raising awareness of his etudes in Türkiye and enriching the piano repertoire with a new pedagogical source.

Keywords: Parashkev Hadjiev, Etude, Piano Technique, Asymmetrical Rhythm, 20th Century

Extended Abstract

This study examines Bulgarian composer and music educator Parashkev Hadjiev's piano album "Melodic Etudes" in terms of its formal, melodic, rhythmic and pedagogical aspects. The main aim of the research is to reveal Hadjiev's pedagogical approach to piano education, analyse his musical language, and demonstrate the ways in which these etudes contribute to piano training. In his works, Hadjiev creates a unique character by synthesising, at an artistic level, asymmetrical rhythms and elements of Bulgarian folk music. In this regard, the findings of the study go beyond technical analysis and also address the composer's creative musical style, which is nourished by his cultural roots.

Hadjiev was born in Sofia in 1912 into a deeply musical family. He received his first piano lessons from his mother, the opera singer Doychina Hadjieva, and later continued his studies with the distinguished Bulgarian piano pedagogues Ivan Torchanov and Andrey Stoyanov. He continued his education at conservatories in Prague, Vienna and Berlin, studying composition under leading figures of the time. From the 1930s onward, Hadjiev shaped the course of his musical career, playing a pioneering role in the institutionalisation of the Bulgarian music education system—not only as a composer, but also as a music theorist and pedagogue. Hadjiev, who taught harmony at the Sofia Music Academy for many years, authored fundamental music theory textbooks that continue to serve as standard reference works in music schools across Bulgaria, as well as in parts of Europe and Türkiye.

Throughout his life, the composer wrote 21 operas, 6 operettas, 3 musicals, 1 ballet, and numerous symphonic and chamber music works. In addition, he harmonised over 5,000 folk songs, contributing to the preservation of the national musical heritage in a modern form. The richness of folk music motifs, the intensive use of asymmetrical rhythms, an understanding of polyphonic structure, and romantic melodic sensitivity are fundamental characteristics of Hadjiev's musical language. These stylistic features are also clearly reflected in his “Melodic Etudes” series.

The composer's “Melodic Etudes”, written for young piano students, is an album consisting of 19 short pieces that emphasise musical expression alongside technical development. Hadjiev systematically organised these works according to the developmental stages of students, with each etude in the album designed to cultivate a specific technical or musical skill. The frequent use of asymmetrical rhythms (such as 5/8, 5/16, 7/8, 9/8, 9/16) throughout the album serves not only to enhance students' motor skills but also to strengthen their rhythmic awareness.

Each study in the album focuses on a different playing technique. For example, Etude No. 1 aims to develop the fingers' control over the piano using legato technique, while Etude No. 2 focuses on strengthening the independence of the left-hand muscles. Etude No. 3 highlights rhythmic variety with triplets and chromatic passages, while Etude No. 4 introduces students to counterpoint-like contrasting melodic lines. Etude No. 5 reflects the 7/8 Rachenitza dance rhythm, unique to Bulgaria's Thrace region, thereby integrating elements of folk music tradition into piano education.

In intermediate-level etudes, technical demands gradually increase. Etude No. 6 evokes the timbre of the gaida and brings to life a Bulgarian folk dance with its lively structure composed of asymmetrical rhythms. Etudes No. 7 and No. 8 develop fundamental piano skills such as inner voice balance, legato, dynamic contrast, and tone control. Etude No. 10 enriches the student's musical expression by bringing the melodic lines in the left hand to the fore, while Etude No. 11 aims to develop hand position and finger spacing through continuous arpeggios.

In advanced etudes, students' technical mastery is evident, alongside a heightened musical expression that accompanies rhythmic complexity. Etude No. 13 features a fast and rhythmic structure reflecting the gaida's exuberant character, while Etude No. 14 extends this fundamental technique through octave passages from beginning to the end. Etude No. 16 develops coordination between the hands at a fast tempo, while the variable measures seen in the Etude No. 17 enhance the student's sense of rhythm. The final etudes of the album, the Etude No. 18 and No. 19 contribute to students gaining advanced rhythmic coordination through different measure structures and polyrhythmic elements.

In conclusion, the “Melodic Etudes” series is a valuable resource not only for Bulgaria but also for music education in Türkiye. These etudes offer a contemporary approach to integrating technical skill with musical expression in piano pedagogy. Through the combined use of asymmetrical rhythms and folk music characteristics, Hadjiev's contemporary style, shaped by folk music, introduces young musicians to national musical sensibilities.

The findings of this study indicate that Hadjiev's works merit greater recognition within the international music pedagogy literature and that his "Melodic Etudes" make a significant contribution to the contemporary piano repertoire. At the same time, this research seeks to address the scarcity of scholarly resources on this work in our country, providing a new resource for the education of young piano students and thus making a meaningful contribution to the field.

1. Giriş

20. yüzyılın ikinci yarısında Bulgaristan müzik tarihinin en değerli bestecilerinden ve müzik eğitimcilerinden biri olarak adını ölümsüzleştiren Paraşkev Haciev, müzisyen bir ailenin çocuğu olarak 14 Nisan 1912 yılında Bulgaristan'ın Sofya şehrinde doğmuştur. Bulgaristan'ın ilk orkestra şeflerinden biri olan babası Todor Haciev aynı zamanda Sofya operasının kurucusu olarak da Bulgaristan müzik tarihi için önemli bir yere sahiptir. Bestecinin çok küçük yaşlarda müziğe olan özel yeteneği fark edilince ilk piyano eğitimine opera sanatçısı olan annesi Doyçina Hacieva ile başlamıştır. Daha sonra ise ünlü piyano eğitimcileri olan İvan Torçanov ve Andrey Stoyanov ile çalışmalarına devam etmiştir. 1932 yılında liseyi bitirdikten sonra Prag konservatuvarına kabul edilmiş ve burada kompozisyon ve orkestra şefliği alanında eğitim gördükten sonra Sofya müzik akademisine gelerek kompozisyon derslerine Panço Vladigerov, piyano derslerine ise Andrey Stoyanov ile devam etmiştir (Minchev, 1976).

1935 yılında henüz öğrenciyken o dönem çok popüler olmuş olan Detska Radost (Çocuk Sevinci) isimli müzikal-drama orkestrasını kurmuş, burada bestelediği 120 çocuk radyo-operetini Sofya radyosunda yayınlamıştır. Ardından 1936 yılında yine Sofya radyosu himayesinde "Bılgarska Pesen" (Bulgar Şarkısı) isimli koroyu kurmuş ve kendi eserleri olan yüzden fazla şarkıyı bu koro için besteleyip sahnelemiştir (Minchev, 1976).

1936 yılında Prof. Andrey Stoyanov ile piyano ve Prof. Pancho Vladigerov ile kompozisyon eğitimini tamamlayıp konservatuvardan mezun olduktan hemen sonra, 1937 yılında Viyana'da Joseph Marx ve 1938-40 yılları arasında Berlin'de Heinz Tiessen ile kompozisyon eğitimini tamamlamıştır (Parashkev Hadjiev, t.y.). Ardından Bulgaristan'a dönerek Sofya müzik akademisinde armoni hocası olarak görev yapmaya başlamıştır. 40 yıldan fazla çalıştığı bu kurumda Bulgaristan müzik ekolünün önde gelen müzisyenleri onun öğrencisi olmuştur. Bulgaristan'ın müzik okullarında okutulmakta olan Paraşkev Haciev'in armoni ve teori metotları, bu ekolün gelişmesinde çok önemli ve değerli bir yere sahiptir (Minchev, 1976).

Opera türündeki besteleri onun müzikal yaratıcılığının zirvesi olarak kabul edilmektedir. Yazdığı sayısız sahne eserindeki hayatın gerçeklik tasvirleri, duygusal güç, zengin melodik ifadeler, sade ama etkileyici romantik müzikal karakterle beraber halk müziği motiflerinin tını renkleri bestecinin en ayırt edici stilistik özellikleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Dünyanın birçok ülkesinde sahnelenen 21 opera, 6 operet, 3 müzikal ve 1 bale gibi sahne eserlerinin yanı sıra senfonik ve oda müziği eserleri, sayısız koro ve okul şarkıları, film müzikleri, piyano için parçalar, sonatlar, etütler, yaylı dörtlüler, keman piyano sonatları, orkestra eşliğinde flüt ve keman için konçertinolarla beraber beş binden fazla halk şarkısının armonizasyon ve düzenlemeleri bestecinin müzikal yaratıcılığının önemli eserleri olarak ön plana çıkmaktadır (Musicdaskal, t.y.).

Özellikle Bulgar halk müziğinde dikkat çeken aksak ritimlerden oluşan ritmik çeşitlilik, motif zenginliği, lirik ve eğlenceli müzikal ifadeler Paraşkev Haciev'in besteciliğinin stilistik karakterini oluşturmaktadır (Minchev, 1976).

2. Bulgular

2.1. Paraşkev Haciev “melodik etütler”

Herhangi bir konuda inceleme, araştırma anlamına gelen Fransızca etüt (étude) kelimesi müzikte de teknik kabiliyetleri geliştirmek amacıyla çalgı ya da ses için yazılan eğitici egzersizler olarak ortaya çıkmıştır (Sözer, 1996).

Piyanonun yıllar içindeki tını ve teknik olanaklarının gelişimiyle beraber başlangıçta sadece birer egzersiz olan etütler, özellikle Romantik dönemde ortaya çıkan virtüözite kavramının etkisiyle Frederic Chopin ve Franz Liszt gibi piyanist besteciler tarafından tekniği geliştirmekle beraber müzikal ifadenin de ön plana çıktığı sanatsal birer kompozisyona dönüşmüşlerdir.


Paraşkev Haciev, piyano eğitiminin başlangıcında olan öğrencilere yönelik yazdığı “Melodik Etütler” albümünde pedagojik bir yaklaşımla teknik ve müzikal ifadenin geliştirilmesinin yanı sıra etütlerinde kullanmış olduğu aksak ritimlerle karmaşık ritmik yapıları da öğretmeyi amaçlamıştır.

Bir ölçü içerisinde 5 ya da 7 vuruşun yer alarak “zamanlar arası simetrinin kaldırıldığı” (Karolyi, 1996, s. 33) ve aksak ölçüler olarak adlandırılan ritmik yapılar özellikle Balkanlarda ve Anadolu halk müziğinde kullanılmakta ve böylece kendine has karakteristik bir özelliğe sahip olarak dünya müziğinde ayırt edilmektedir. Bununla beraber özgür ritim ve melodik yapılar, belirsiz ve paralel armonik kuruluşlar, yedili, dokuzlu akorlar, eser içinde değişen metrik kalıplar, modalite kullanımı, kromatizm, ve tınısal çeşitlilikler 20. yüzyıl ve izlenimci bestecilerinin ayırt edici yaratıcılık özelliklerindedir (Araboğlu, 2024).

“Bulgar halk müziğinin karakteristik ritmik özelliği, 5/8, 7/8, 8/8, 9/8 ve 11/8 gibi ölçülerden ve özgün makamlardan oluşmaktadır” (Say, 2005).

Bu etütlerin en belirgin özelliklerinden biri olan aksak ritimler benzer şekilde Türk müziğinin de en karakteristik öğelerinden biri olarak göze çarpmaktadır. Ülkemizde Cumhuriyet Dönemi bestecilerimizden, Ahmet Adnan Saygun Anadolu'nun çeşitli bölgelerini dolaşarak halk ezgileri ve ritimleri üzerine araştırmalar yapmıştır (Boran & Şenürkmez, 2010). Saygun, yaratıcılığının olgunluk döneminde, 1964 yılında “Aksak Tartılar Üzerine On Etüt” adlı eserini bestelemiştir (Aracı, 2001). Bu eser Haciev'in “Melodik Etütler”inden farklı olarak küçük yaştaki öğrencilerden ziyade ileri seviyeye ulaşmış piyanistler için yazılmıştır.

2.1.1. Etüt no. 1

Бавничко (Bavnichko) “Yavaşça” anlamında  = 132 tempoda çalınması gerektiği belirtilen 16 ölçülük bu etüt 5/8 (2+3) ölçüde yazılmıştır. Sağ ve sol elde unison olarak hareket eden yapısı sayesinde, öğrencinin el ve parmak pozisyonlarının doğru biçimde oluşturulmasına, buna paralel olarak vücut duruşunun da kontrol edilip sağlıklı bir çalma postürünün yerleştirilmesine katkı sağlamaktadır. 5/8'lik bir halk şarkısı ritminde ve hızlı olmayan akıcı bir melodi eşliğinde yazılan bu etütte, parmakların piyano tuşesinden ayrılmadan legato tekniği ile çalması, parmakların doğru pozisyonlarının korunması, bileklerin serbestliğinin kontrol edilmesi ve tüm bunların sonucunda birbirine bağlı, şarkı söyler gibi bir ifadenin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yönüyle etüt öğrenciye hem teknik hem de müzikal bütünlük kazandırmayı hedeflemektedir.

Şekil 1*Paraşkev Haciev Etüt No. 1*

1

Kaynak: (Haciev, 1987, s. 103)

2.1.2. Etüt no. 2

Подвижно (Podvijno) “Hareketli” anlamında $\text{♩} = 80$ tempoda çalınması gerektiği belirtilen 23 ölçümlük etüt 5/8 (2+3) ölçü biriminde yazılmıştır. Başlangıç seviyesinde öğrencilerin genel olarak zorlandıkları durumlardan biri de sol elin fiziksel olarak kontrolünün sağ ele göre daha zayıf ve daha az aktif olmasıdır. Bu etütte sol elde beş parmağın da çıkıcı bir gam hareketiyle aynı eşitlikte çalıştırılması neticesinde parmak kasları birbirinden bağımsız olarak kuvvetlenmektedir. Sol eldeki bu ritmik harekete eşlik eden ve sağ el pozisyonunun korunduğu bir melodinin devamında akorlardan oluşan bir yapı görülmektedir. Aksak ritimlerde aksan, ritmin anlaşılır, canlı ve doğru duyulmasını sağlayan en önemli unsurdur. Bu etütte ölçünün içindeki her ritmik grubun başı hafifçe vurgulandığında eserin nabızı ve karakteristik bütünlüğü korunmuş olacaktır.

Şekil 2*Paraşkev Haciev Etüt No. 2*

2

Kaynak: (Haciev, 1987, s. 104)

2.1.3. Etüt no. 3

Шеговито (Şegovito) “Şakalı” anlamında $\text{♩} = 120$ tempoda çalınan 24 ölçülük etüt, 5/8 (2+3) ölçü biriminde yazılmıştır. Sağ elde 1. parmak ekseninde ikili, üçlü ve dördü aralıklarla hareket eden soprano partisinde gam şeklindeki melodiye, diyatonik dizisel seslerden oluşan ezgiye zıt yönde hareketlenen vurgulu sol el melodisi eşlik etmektedir. 3. ölçüde ve eserin devamında da göze çarpan üçleme tartımdaki motif, öğrencilere ölçü içinde rastlanan ritmik çeşitliliğe farkındalık oluşturmaktadır. 9. ölçüden itibaren sağ elde akorlardan oluşan yapıda, geniş ve parlak bir ses hacmine ulaşabilmek ve kol-omuz serbestliğini sağlayabilmek için kolun ağırlığını parmak uçlarına yönlendirmek ve tuşların dibini hissederek basış sağlamak gerekmektedir.

Şekil 3

Paraşkev Haciev Etüt No. 3

3

Kaynak: (Haciev, 1987, s. 105)

2.1.4. Etüt no. 4

Весело (Veselo) “Neşeli” anlamında $\text{♩} = 100$ tempoda çalınan 10 ölçülük bu küçük etüt 9/8 (2+2+2+3) ölçü biriminde yazılmıştır. Sakin ve eğlenceli bir karakterde, eller arasında zıt yönde ilerleyen melodik hareketler, öğrencilerin bağımsız el kullanımı gerektiren kontrpuan yazı stiline hazırlanmalarını sağlamaktadır. Bu sayede öğrenciler, piyano icrasında ellerin bağımsızlığını geliştirirken, her iki elde farklı melodik çizgileri aynı anda takip edebilme becerisini kazanırlar. Özellikle, bir elde çıkan melodinin diğer eldeki farklı bir hareketle birleşmesi, öğrencilerin ritmik ve melodik farkındalıklarının artmasına katkı sağlar. Böylelikle, ilerleyen süreçte karşılıklı melodik yapıları daha rahat çözümlenip, yorumlayabilecek düzeye ulaşmaları hedeflenmektedir. Eserin sonunda, piyano eğitimine yeni başlayan öğrenciler için oldukça güç olan ve tam ölçü boyunca çalınması istenen uzun trill, repertuvar eserlerinde karşılaşılabilecek olan bu süsleme tekniği için güzel bir çalışma fırsatı sunmaktadır.

Şekil 4

Paraşkev Haciev Etüt No. 4

4

Весело (♩ = 100)

Kaynak: (Haciev, 1987, s. 106)

2.1.5. Etüt no. 5

Ръченица (Raçenitza) 7/8 ölçüde, ♩ = 100 metronomda yazılmış olan 38 ölçülük etüt, Bulgaristan'ın Trakya ve Rodop bölgelerinde çok popüler olan, yedi vuruşluk canlı ve eğlenceli karakterdeki Raçenitza dansının özelliklerini vurgulamak amacıyla bu başlık ile adlandırılmıştır (Nelson, 2013). 2+2+3 ritmik kalıbında görülen etüdün sağ el partisinde, teknik olarak daha zayıf olan 4. ve 5. parmakların geliştirilerek fiziksel olarak daha kuvvetli olan 1. 2. ve 3. parmaklarla olan güç farklılığının azaltılmasının amaçlandığı düşünülmektedir.

Şekil 5

Paraşkev Haciev Etüt No. 5

5

Ръченица (♩ = 100)

Kaynak: (Haciev, 1987, s. 106)

Etüdün devamında sol eldeki çıkıcı dizi *f* ve *p* nüanslarında kontrast olarak çalınarak, hızlı pasajlarda elin dinamik hassasiyetinin geliştirilmesini sağlamaktadır.

Şekil 6

Paraşkev Haciev Etüt No. 5 (19-28. ölçüler)



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 107)

2.1.6. Etüt no. 6

Умерено (Umereno) “Dengeli”, “Orta Tempo” anlamını taşıyan 8/8 ölçüdeki etüdün $\text{♩} = 96$ tempo hızında çalınması gerektiği belirtilmiştir. 3+2+3 şeklinde yazılmış olan ritmik yapıda Bulgar halk müziği çalgılarından gaydanın tınısı, teknik efektleri ve kendine özgü ses rengi ile bütünleşik bir biçimde kendisini hissettirmektedir. Sağ eldeki eğlenceli karakterdeki melodiye eşlik eden sol elde, beşli ses aralığındaki akor, özel bir tınıya sahip olan bu halk çalgısının bas partisindeki sürekli dem sesini anımsatmaktadır. Parantez içinde gösterilen mordent süslemelerde, süslenen ses bir kez hızlı olarak üst komşu sesle yer değiştirmekte ve burada vurgu birinci notada kalmaktadır (Haciev, 2016). Etütteki bu süsleme, icra sırasında 4. ve 5. parmak ile çalınması gerektiğinden, teknik becerileri henüz tam olarak gelişmemiş bazı küçük yaştaki öğrencilerde zorluk yaratabilmektedir. Bu sebepten dolayı eserin karakteristik bütünlüğünün kesintiye uğramadan, isteğe bağlı olarak icra edilebilmesi için, süslemeler besteci tarafından parantez içinde gösterilmiştir.

Şekil 7

Paraşkev Haciev Etüt No. 6



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 108)

18. ölçüden itibaren görülen ve sağ elin 5. parmağı ile icra edilen sol notası, öğrencilere senkop kavramını öğretmesinin yanı sıra, eşzamanlı olarak diğer parmaklarla yürütülen ara melodik hattın icra tekniğinin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Şekil 8

Paraşkev Haciev Etüt No. 6 (17-20. ölçüler)

**Kaynak:** (Haciev, 1987, s. 108)**2.1.7. Etüt no.7**

Бързо (Bırzo) “Hızlı” anlamında $\text{♩} = 100$ metronomda yazılmış olan 5/8’lik (2+3) olan etüt 24 ölçüden oluşmaktadır. Etüt küçük ve eğlenceli bir karakter parçası olarak görülebilir. Etütte geliştirilmesi amaçlanan teknik, ilk ölçülerde sağ elde görülen akorlardaki soprano partisinde yer alan melodik hattın daha parlak bir ses ile ortaya çıkarılmasıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus 1. parmakdaki mi notasının kontrollü bir şekilde görece yumuşak çalınması gerektiğidir. 9. ölçüden itibaren sol eldeki bas partisinde yer alan bağlı mi notasının dört ölçü boyunca kesintisiz duyurulması gerekir. Bu sesin etkisinin korunabilmesi için, aynı elin üst hattında yer alan melodiyle uyumlu ve hassas bir şekilde çalınması önemlidir. Özellikle uzun ve sönmekte olan melodik sesin kontrollü şekilde dinlenerek icra edilmesi, küçük yaştaki piyano öğrencilerinin eğitimlerinde edinmeleri gereken temel tekniklerden biridir.

Şekil 9

Paraşkev Haciev Etüt No. 7

**Kaynak:** (Haciev, 1987, s. 109)**2.1.8. Etüt no. 8**

Бавничко (Bavničko) “Yavaşça” anlamında $\text{♩} = 69$ metronomda olan 20 ölçü bu etüt 8/8’lik (3+2+3) ritmik kalıpta yazılmıştır. *p* dinamiğinde başlayan sağ ve sol elde iki sesli unison yavaş ve akıcı melodik ilerleyiş, 3. ölçüden itibaren diğer seslerin de eklenmesiyle birlikte dört sesli koral bir yapıya dönüşmektedir. Bu etüdün icrasında temel öncelik, her bir sesin sahip olduğu dinamik çizginin sürdürülebilmesi adına, parmakların ayrı ayrı dengelenmesinin özenle ve müzikal bir duyarlılıkla çalışılması gerekliliğidir.

Şekil 10

Paraşkev Haciev Etüt No. 8



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 110)

2.1.9. Etüt no. 9

Бързо (Bırzo) "Hızlı" anlamındaki $\text{♩} = 104$ metronomda yazılmış olan etüt, 5/8 (2+3) ölçü birimindedir. 24 ölçüden oluşan bu etütte, sol elde yer alan melodiye sağ elde eşlik eden ve bütün yapı boyunca devam eden tremolo ritmik figürü dikkat çekmektedir. Önceki etütlerde soprano partisinin vurgulanmasına yönelik çalışmaların aksine, bu eser sağ elde bulunan iç sesin öne çıkarılmasıyla farklılaşmaktadır. Bu tekniğin doğru biçimde icra edilebilmesi için bileğin tam anlamıyla esnek olması gerekmektedir. Sonuç olarak, öğrencinin parmak hakimiyetinin ve duyarlılığının gelişimine önemli bir katkı sunulmaktadır.

Şekil 11

Paraşkev Haciev Etüt No. 9



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 111)

13. ölçüde başlayan ve eserin sonuna kadar devam eden bas partisindeki uzatılmış si notasının ekseninde, sol eldeki tenor partisinde yer alan melodi, notalar arasında boşluk bırakılmadan *p* dinamiğinden itibaren gerçekleştirilen *crescendo* ile akıcı biçimde ön plana çıkarılmalıdır. Bu amaçla, parmakların tuşlara yakın pozisyonda tutulması ve vurgunun parmaklardan ziyade kolun doğal ağırlığıyla sağlanması önerilir. Böylece elde edilen doğal tını, etüdün temel amacını oluşturacaktır.

Şekil 12

Paraşkev Hacıev Etüt No. 9 (13-24. ölçüler)

Kaynak: (Hacıev, 1987, s. 111)**2.1.10. Etüt no. 10**

Спокойно (Spokoyno) “Rahat” anlamında ve metronom hızı ♩ = 88 olarak işaretlenmiş olan etüt 21 ölçüden oluşmaktadır. Eser 8/8 (3+2+3) ölçü biriminde yazılmıştır. Öğrenciler tarafından genellikle sol elin sağ ele yalnızca eşlik ettiği düşünülse de sol elde *espressivo* ibaresiyle belirtilen ve legato olarak çalınması istenen melodik hatlar, sol el parmaklarının duyarlılığını artırmakta ve ifadesel olanakların gelişimine katkı sağlamaktadır. Etüdün sağ elinde görülen *tenuto* ile vurgulanan akorlardaki orta seste yer alan gizli melodik hattın duyurulmasının gerekliliği de çalışmadaki dikkat çeken bir diğer önemli husustur.

Şekil 13

Paraşkev Hacıev Etüt No. 10

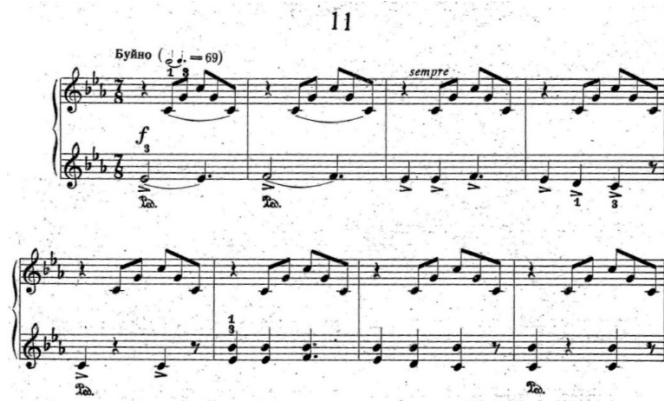
Kaynak: (Hacıev, 1987, s. 112)**2.1.11. Etüt no. 11**

Буйно (Buyno) “Coşkulu” karakterde çalınması gerektiği ifade edilen 7/8’lik (2+2+3) 48 ölçüden oluşan etüdün metronom hızı olarak ♩ = 69 belirtilmiştir. Sol elde eserin coşkulu karakterini pekiştiren ve tınısı pedal ile zenginleştirilen tek sesli vurgulu melodiye sağ elde eşlik eden arpejler dikkat çekmektedir. Daha önceki etütlerde yer alan akorlar burada arpej olarak karşımıza çıkmaktadır.

Piyano eserlerinde yaygın olarak kullanılan bu önemli teknik, çalışmada sürekli olarak tekrarlanmakta ve böylece el pozisyonunda sesler arasındaki mesafenin *f* ve *p* dinamiklerinde geçişlerle sağlanan parmak hassasiyetinin el kaslarına yerleşmesi hedeflenmektedir.

Şekil 14

Paraşkev Haciev Etüt No. 11



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 113)

2.1.12. Etüt no. 12

Лекo (Leko) "Hafif" anlamı taşıyan 9/8'lik (2+2+2+3) $\text{♩} = 80$ metronom hızındaki bu etüt 30 ölçüden oluşmaktadır. Etütte ilk göze çarpan paralel dörtlü aralıkların yukarı ve aşağı yöndeki hareketleridir. Bu ve benzeri akor yapılarında, doğaları gereği parmakların fiziksel yapılarının farklılığından kaynaklanan, parmakların güç dengesindeki eşitsizlik, seslere aynı anda basamama ve bununla beraber melodik hatları birbirinden ayıramama gibi zorluklar, öğrencilerin en çok karşılaştığı teknik sorunlardandır. Etütte bu önemli problemin aşılmasına yönelik nüanslarla oluşturulan farklı dinamikler, parmakların esnekliğini ve duyarlılığını çalıştırmaktadır.

Şekil 15

Paraşkev Haciev Etüt No. 12



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 115)

2.1.13. Etüt no. 13

Много бързо (Mnogo Birzo) "Çok Hızlı" anlamını taşıyan $\text{♩} = 80$ metronom hızında yazılmış 7/8 (2+2+3) ölçü birimindeki etüt 24 ölçüden oluşmaktadır. Eserde hissedilen Bulgar halk çalgılarından gaydanın tınları, etüdü sadece teknik bir çalışma olmaktan çıkartarak coşkulu ve eğlenceli bir karakter kazandırmaktadır. Sağ eldeki baskın ritmik motif, el pozisyonunun korunması ve hareketliliğin parmaklara yönlendirilmesi yoluyla özellikle güçsüz olan parmakların bağımsız çalışmasını sağlayarak bu parmakların güçlenmesine ve hız kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Nota üzerinde belirtilen

Bu gibi gamlarda ve benzeri inici çıkıcı bağlı pasajlarda dikkat edilmesi gereken en önemli husus, çalışma esnasında parmaklara dinamik nüans işaretlerine göre kademeli bir şekilde baskı uygulamaktır. Dengesiz ve kontrolsüz yapılan vurgulamalar parmaklardaki hassasiyeti geliştirmek için yapılan çalışmalarını da faydasız kılacaktır.

Şekil 18

Paraşkev Haciev Etüt No. 15



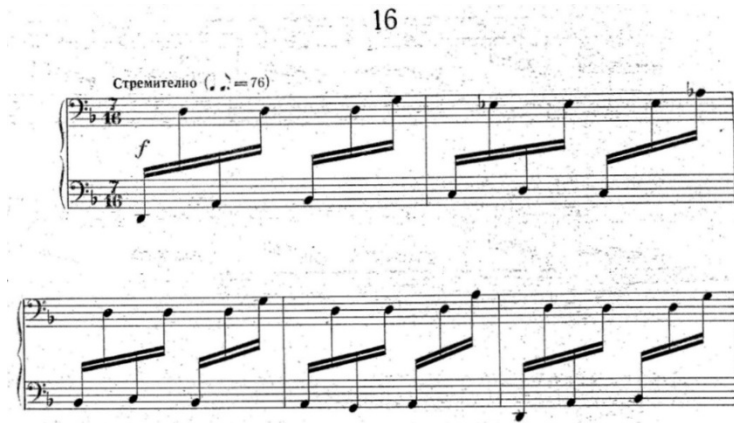
Kaynak: (Haciev, 1987, s. 119)

2.1.16. Etüt no. 16

Стремително (Stremitelno) “Kararlı” anlamını taşıyan 33 ölçüden oluşan etüt $\text{♩} = 76$ tempo hızında, 7/16 (2+2+3) ölçü biriminde yazılmıştır. Hızlı tempoda eller arasında koordinasyon kontrolü ve tuşe hâkimiyetini sağlamaya yönelik etüt, aynı zamanda parmaklarla beraber bileklerin çevikliğini geliştirmektedir. İcra sırasında el pozisyonu mümkün olduğunca doğal şekilde kapalı tutulmalıdır. Bileklerin serbest kullanımı ve parmak uçlarıyla yapılan icra, eserin karakteristik tınısının ortaya çıkmasına katkı sağlamakta ve çalışmanın hedeflediği teknik yeterliliğin geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Şekil 19

Paraşkev Haciev Etüt No. 16



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 121)

2.1.17. Etüt no. 17

Энергично (Energično) “Enerjik” anlamını taşıyan ve 37 ölçüden oluşan etüt $\text{♩} = 100$ tempo hızındadır. Etüdün en dikkat çekici özelliği neredeyse her ölçüde değişen ölçü sayısıdır. Hızlı ve enerjik bir tempoda olağan dışı, sürekli olarak farklı bir ritmik kalıpta melodik hattı tutmak öğrenciler için oldukça zorlayıcıdır. Çift seslerin aynı anda basılarak çalınması küçük yaştaki öğrencilerin oldukça zorlandığı bir tekniktir. Böyle bir icrada esas sorun tuşlara aynı anda basılamama durumudur.

Ellerin gergin olmamasına dikkat edilmeli ve hareket bileğin serbestliği ile yönlendirilmelidir. Etüt, sadece tuşe hâkimiyetini geliştirmekle kalmayan, aynı zamanda öğrencilerin ritmik hissiyatının gelişimine yönelik çok yararlı bir çalışmadır.

Şekil 20

Paraşkev Hacıev Etüt No. 17

17

Kaynak: (Hacıev, 1987, s. 123)

2.1.18. Etüt no. 18

Не много бързо (Ne mnogo bърzo) “Çok hızlı değil” anlamını taşıyan 23 ölçüden oluşan etüt ♩ = 76 tempo hızında yazılmıştır. Çalışmanın genelinde görülen *staccato* tekniğinin uygulanışı sırasında, melodinin fikir olarak bağlı yapısının ayrı ayrı notalar şeklinde kesintiye uğratılmamasına dikkat edilmelidir. Bu bağlamda icra edilen *staccato* pasajlarda bileklerin kilitlenmemesine dikkat edilmeli, kolun esnekliği ile el pozisyonu korunarak, temel hareketler parmaklar aracılığıyla sağlanmalıdır. Etüt no. 17’ de gördüğümüz ölçüler arasında değişen ritmik kalıplar (9/8, 8/8, 5/8, 7/8) bu eserde de dikkat çekmektedir. Bu ritmik çeşitlilik öğrencinin değişken ölçülerde denge ve koordinasyon becerisi geliştirmesine katkı sunmaktadır.

Şekil 21

Paraşkev Hacıev Etüt No. 18

18

Kaynak: (Hacıev, 1987, s. 125)

Müzikte bazı durumlarda, bir eser içinde tartımın ve dolayısıyla ölçü değerinin değiştiği görülmektedir. Bu tür ölçülere *değişken ölçüler* denir. Bu duruma halk müziğinde sıklıkla rastlanmaktadır (Vahromeev, 1956). Halk müziği motiflerinin bulunduğu bu etütte de 7. ölçüden itibaren değişken ölçüler görülmektedir.

Şekil 22

Paraşkev Haciev Etüt No. 18 (7-10. ölçüler)



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 125)

2.1.19. Etüt no. 19

Много бързо (Mного bırzo) “Çok hızlı” anlamını taşıyan ve $\text{♩} = 112$ metronom hızında yazılmış 53 ölçülük bu etüt, bestecinin 19 etütten oluşan albümünün içinde aksak ritimle yazılmamış tek etüdü olarak dikkat çekmektedir. 2/4 ölçü birimiyle yazılmış olan bu çalışma küçük yaştaki öğrencileri oldukça zorlayan ve iki elin bir bütün halinde ana fikrin içerisinde birbirinden bağımsız olarak düşünülmesinin gerektiği, 5. ölçüden itibaren iki zamana karşı denk gelen üçleme kavramını öğretmeye yönelik oldukça etkili bir çalışmadır. Özellikle küçük yaştaki piyano öğrencilerinde bu çalışma, motor koordinasyonun gelişimi ve karmaşık ritimlerin içselleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Şekil 23

Paraşkev Haciev Etüt No. 19



Kaynak: (Haciev, 1987, s. 127)

3. Sonuç

Bu araştırmada, Bulgaristan klasik müzik ekolünün önemli temsilcilerinden biri olan Paraşkev Haciev'in “Melodik Etütler” albümü biçimsel, melodik, ritmik ve pedagojik yönleriyle incelenmiş ve bestecinin müzik eğitimi konusundaki anlayışı değerlendirilerek etütlerin ülkemizde tanıtılması amaçlanmıştır. Aksak ritimlerin kullanımı, Bulgar halk müziği motiflerinin çağdaş bir üslupla harmanlanması ve teknik ile müzikal ifadenin dengeli bir biçimde bütünleştirilmesi Haciev'in eserlerinde görülen karakteristik özelliklerdir.

Bestecinin “Melodik Etütler” albümü, piyano eğitime yönelik özgün bir yaklaşım sergilemektedir. Pedagojik açıdan bakıldığında albümde yer alan her bir etüt, öğrencilerin gelişim seviyelerine göre sistematik olarak yazılmış olup, teknik becerilerin yanı sıra müzikal duyarlılığın da güçlendirilmesini hedeflemektedir.

Ülkemizin de yer aldığı Balkan coğrafyasının ortak müzik kültürünün ritmik yapısını yansıtan ve Hacıev’in etütlerinde görülen 5/8, 5/16, 7/8, 9/8, 9/16 gibi aksak ölçüler, öğrencilerin ritim duygusunu geliştirmekte ve farklı zaman kavramlarını algılamalarına yardımcı olmaktadır. Etütlerin birçoğunda görülen legato, staccato, aksan, çift ses, oktav, arpej, tril, mordent, polifoni ve poliritim gibi teknikler, öğrencilerde piyano icrasının temelini oluşturmakta ve müzikal ifade gücünü artırmaktadır. Etütlerde yer alan ritmik karmaşıklıklar, dinamik farklılıklar ve melodik ifadeler, öğrencilerin zihinsel, duygusal ve fiziksel koordinasyonunu aynı anda geliştiren çok yönlü bir eğitim yaklaşımını yansıtmaktadır.

Yapılan literatür taramasında ülkemizde, bu eserle ilgili kaynaklara ulaşılmamıştır. Bu nedenle Paraşkev Hacıev’in “Melodik Etütler” albümünün tanıtılması ve eğitimcilerin repertuvarlarında yer almasının sağlanması, piyano eğitimi alanında özellikle küçük yaşta öğrenciler için yeni bir kaynak oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Bu yönüyle söz konusu çalışmanın literatüre anlamlı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Araboğlu, E. (2024). Rebecca Clarke ve rüyalar tanrısı Morpheus. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 14(28), 343–363. <https://doi.org/10.33207/trkede.1468560>
- Aracı, E. (2001). *Ahmed Adnan Saygun: Dođu-batı arası müzik köprüsü*. Yapı Kredi Yayınları.
- Boran, İ., & Şenürkmez, K. Y. (2010). *Kültürel tarih ışığında çok sesli Batı müziği*. Yapı Kredi Yayınları.
- Haciev, P. (1987). *Piesi za piano: Za deca i yunoshi; melodichni etudi*. Muzika.
- Haciev, P. (2016). *Temel müzik teorisi*. Pan Yayıncılık.
- Karolyi, O. (1996). *Müziđe giriş*. Pan Yayıncılık.
- Minchev, I. (1976). *120 belejiti kompozitori*. Muzika.
- Musicdaskal. (n.d.). *Parashkev Hadzhiev – The music teacher*. Musicdaskal. <https://musicdaskal.eu/lessons/composers/parashkev-hadzhiev-1912-1992/>
- Nelson, L. M. (2013). *Bulgarian viola repertoire: A historical perspective and pedagogical analysis* [Doctoral dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign]. <https://core.ac.uk/reader/17354640>
- Parashkev Hadjiev. (n.d.). *Parashkev Hadjiev – The most prolific Bulgarian composer*. <https://parashkevhadjiev.eu/>
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sözer, V. (1996). *Müzik ansiklopedik sözlük*. Remzi Kitabevi.
- Vahromeev, V. A. (1956). *Elementarna teoriya na muzikata*. Nauka i Izkustvo.

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Politikası: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zekâ aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.